

DIPLOMADOLGOZAT

Név: Burik Enikő

Szak: Ökológiai gazdálkodás MSc

Gödöllő

2023

Összefoglalás

A szociális farm egy olyan gazdálkodási forma, ahol megjelenik az ökológiai elem és a társadalmi felelősségvállalás szerepe is (Csák 2016). A zöld gondoskodás és a foglalkoztatás együttesen jelent keretet a szociális farm típusok elhelyezése során, azonban az utóbbi időszakban egyféle elmozdulás tapasztalható a foglalkoztatás felé, amely jelenség mögött változó világunk újszerű szükségletei és kihívásai feltételezhetőek. A szociális farmok olyan alternatívát jelenthetnek, amely a közösségi együttműködés és az értékteremtő munka lehetőségeit hordozza magában, támogatja a helyi gazdaságfejlesztést és ellensúlyozza az elszigetelődést. A kulturális különbségek alapján az látszik, hogy a szociális farmok a nemzetállamok szintjén eltérőek, azonban hasonló társadalmi-gazdasági és kulturális körülmények alakítják őket; kihívásaik felismerése és megértése pedig segíthet a megoldások közös felfedezésében.

Magyarországon a szociális farmok az ország elmaradt régióban terjedtek el elsősorban, ahol legfőképp a foglalkoztatás kihívásaira vélt alternatívaként léptek fel. Így a vizsgálataim során kizárólag az ország marginalizált területeinek hátrányos helyzetű embereiből álló célcsoportokat bevonó szociális farmokat vizsgáltam és arra kerestem a választ, hogy miért nem élük túl a támogatási időszakot.

A kutatásban mélyinterjúkat készítettem helyi döntéshozókkal és a szociális szféra szakembereivel, annak érdekében, hogy a mélyebben húzódó összefüggésekhez közelebb kerüljek. A leiratok alapján készített összehasonlító elemzés és SWOT analízis során az derült ki, hogy a jogi szabályozás, az együttműködés és a hosszútávú támogatás hiánya az elsődleges okai a vizsgált gazdaságok megghiúsulásának. A mélyinterjúk során azonban a lehetőségek köre is kibontakozott. A hálózatosodás, a produktum létrehozása, az egyén potenciálja, a parlagon hagyott területek kiaknázása és végül az őstermelővé válás vagy közösségi gazdálkodást végző polgári jogi társaság alapítása azok a lehetőségek, amelyeket a szociális farmok magukban hordoznak és amelyekre a jövőben építeni érdemes.

Végül javaslatokat tettem a szakirodalmi feldolgozás és a mélyinterjúk tapasztalatai alapján. Elsősorban további kutatásként a szociális farmok társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőin alapuló SROI elemzést és egy nemzetközi összehasonlítást javasoltam. Ez előbbi a döntéshozók felé lehet jelentős értékű hiszem a pénzben kifejezett társadalmi megtérülést mutatja a befektetett pénz mennyiségének arányában, így egy társadalmilag hasznos cél nyerhet gazdasági arculatot. A nemzetközi összehasonlítás pedig a rejtett lehetőségekhez vihet közelebb, olyan megoldások és adaptációs lehetőségeket hordozva, amelyek akár több kezdeményezés létfeltételein segíthetnek. Emellett a társadalmi diskurzus elindítását

kihagyhatatlanul fontosnak tartom a jövőben, ezáltal a szociális farmok népszerűsítését, a nyitott párbeszéd és vita kultúrája által a közösségi részvételt és véleményalkotást, illetve a döntéshozókig elérő kommunikációt. Végül a seni képességszemlélet és annak részvételi akciókutatói módszerét emeltem a javaslatok körébe. A képességszemlélet az elmúlt két évtizedben a társadalomtudományos és közpolitikai megoldások területén terjedt el a helyi gazdaságfejlesztés vonatkozásában. A képességszemlélet logikája alapján valamely eszköz önmagában nem elég, annak használatának minősége a lényeges, mert az által jutunk el valamilyen értékes tevékenységig (Gébert 2016). A szociális farmok értelmezésében maga a gazdaság az eszköz és annak tulajdonságai segíthetik a hátrányos helyzetekből a képességek megteremtésével egy méltányosabb élet elérését. Úgy gondolom a képességszemlélet illeszkedik a szociális farmok szellemiségéhez és azok vizsgálata a képességszemlélet alapján értékes eredményeket nyújthat.

Mindez alapján az mondható el, hogy a szociális farmoknak Magyarországon feladata van az ország hátrányos helyzetű régióiban, kapcsolódik a szegénységből való kitöréshez és a cigányság felzárkóztatásához is, ahogy, ezt számos civil és önkormányzati kezdeményezés felismerte és próbálja támogatni. A szociális farmok azonban nincsenek egyszerű helyzetben, a Magyar Szociális Farm Szövetség jelenleg tíz kezdeményezést tart nyilván és sem a szakirodalmi adatok, sem a kutatásaim alapján a helyzet nem látszik javulni.